MEDICAL SOCIETY OF LONDON
47794

M. A.

DISSERTATIO BOTANICA DE PELORIA,

QUAM

CONSENSU AMPL. FACULT. MEDICÆ IN REGIA ACADEMIA UPSALIENSI,

PRÆSIDE,

VIRO EXPERIENTISSIMO & CELEBERRIMO

DN. DOCT. CAROLO LINNÆO,

MED. ET BOTAN. PROFESS. REG. ET ORD. ACAD. IMPER. REGG. MONSPEL. STOCKH. ET UPSAL. SOCIO, HUJUSQUE SECRETARIO

CURIOSORUM OCULIS MODESTE SUBJICIT

DANIEL RUDBERG,

VERMELANDUS,

In AUDIT. CAROL. MAJ. AD DIEM XIX DECEMB. ANNI MDCCXLIV.

HORIS ANTE MERIDIEM SOLITIS.

UPSALIÆ.

Violas feratis Rubi

THEOCR. 21.

VIRO
Nobiliſſimo atque Experientiſſimo,

DN. PETRO LEETSTRÖM,

Medicinæ DOCTORI, Regii Colleg. Med. ASSESSORI, Sacræ Reg. Majeſtatis Med. Aulico. Academiæ Imperialis Nat. Cur. SOCIO, ſtudiorum meorum Medicorum MODERATORI optimo, PATRONO ſingulari veneratione ſemper colendo.

TUa, Patrone Optime, *in me, beneficia perpendenti mihi confitendum ſane eſt, quod tanta ſint, ut majora vix concipi queant. Tibi quippe* Patrone Optime, *me iniquiori preſſum fortuna filii inſtar ſuſcipere, mihique educando, bonarumque artium ſtudiis inſtituendo diuturnam benigniſſimamque curam impendere placuit. Eximia vero hæc ſummi erga me favoris tui documenta, ſicut devota mente ſemper colo & recordor, ita mirifice jam lætor, optatam hanc, publice ea celebrandi & taciturnam hactenus venerationem erga te meam declarandi, occaſionem jam oblatam mihi fuiſſe. Facit autem ſingularis illa erga me benevolentia*

lentia Tua, quam per longam præteritorum annorum ſeriem uberrimis expertus ſum documentis, ut nunc quoque certo perſuaſus ſim, fore, ut ſerena hilarique fronte accipias conſecratas Tibi exiles haſce ingenii mei primitias, longe illas quidem meritis Tuis minores, & ſolvendo æri apud Te meo impares, offerentis tamen pietate, qui perpetuum hoc venerationis erga Te *ſuæ teſtimonium extare voluit, commendandas. Quod ſupereſt a ſummo omnium rerum arbitro ardentiſſimis efflagitabo ſuſpiriis ut* Te, Patrone Optime, *in rei medicæ ornamentum, Nobiliſſimæ Familiæ Tuæ florem ac decus, clientumque denique Tuorum Patrocinium & ſolatium deſideratiſſimum diutiſſime ſuperſtitem præſtet & incolumem! Vale Vir Experientiſſime, Mihique favere perge, qui, quoad vixero, permanſurus ſum*

Nobiliſſimi NOMINIS TUI

Cultor devotiſſimus
DANIEL RUDBERG.

Generoſo atque Nobiliſſimo DOMINO,

D:no CLAUDIO UGGLA,

Ad exercitum Regis Sveciæ CAPITANEO ſtrenuiſſimo.

Generoſo ac Nobiliſſimo DOMINO,

Dn. LEONHARDO G. VON KOTHEN,

Auditori militari maxime æquiſſimo.

Generoſo atque Nobiliſſimo DOMINO,

D:no CAROLO CHRIST. ROOS,

Sacræ Regiæ Majeſtatis SATELLITI.

PATRONIS ac FAUTORIBUS Optimis.

OB favorem atque gratiam prorſus ſingularem, hunc juvenilis ingenii fœtum qualemcunque, Teſtimonium ſubmiſſi gratiſſimique animi, cum ſpe amplioris favoris, cumque aſſiduis, pro perenni Veſtra incolumitate ſuſpiriis, offert, conſecrat

Generoſorum atque Nobiliſſimorum
Nominum VESTRORUM

Cultor obſervantiſſimus
DANIEL RUDBERG.

VIRO

Admodum Reverendo atque Doctiſſimo,

D:no JOHANNI THINGELHOLM,

Verbi Divini MINISTRO in Milswik Laudatisſimo, AVO Carisſimo, maxima animi obſervantia ad cineres usque proſequendo, devenerando.

Irritum profecto laborem ſuſciperem, ſi Tua, Ave Cariſſime, inde ab ipſis incunabilis collata in me beneficia enumerare conarer, utpote qui me, anno ætatis ſecundo Matre orbatum, ad decimum usque aluiſti atque inſecuto etiam tempore fortunam meam, quantum facultates Tuæ permiſerunt, ſummo ſemper ſtudio & affectu adjuvaſti; gratias hiſce meritis Tuis dignas referre mearum non eſt virium: in ſignum tamen gratis-

ſimi

ſimi erga Te animi mei exercitium hocce Academicum, rudi licet minerva conſcriptum, Tibi dicatum volui. De cetero nunquam deſiſtam ad Deum Optimum, Maximum, aſſiduas fundere preces, dignetur venerabilem ſenectutem, eos vivendi terminos, quos mortalium pauciſſimi attingunt, transgreſſam & centenario amplius annorum numero fatiſcentem, ad Tuorum gaudium exoptatisſimum, divino robore ſuo ut huc usque, ita poſt hac etiam firmare, & exacto deſituræ vitæ hujus ſtadio, æterna Tibi, quæ propinqua ſpe jam præcipis, gaudia largiri; ſic voveo

Cariſſimi AVI

obſequentiſſimus ex filia nepos

DANIEL RUDBERG.

Plurimum Reverendo atque Doctiſſimo VIRO,

DOMINO

ANDREÆ THINGELHOLM,

Animarum quæ DEO in *Milswik* colliguntur PASTORI meritiſſimo, vigilantiſſimo, Avunculo quovis ſemper honoris cultu proſequendo, ſuſpiciendo.

Integerrimæ fidei ac ſpectatæ Dignationis VIRO,

DOMINO

DANIELI THINGELHOLM,

Ærarii publici RATIONARIO dexterrimo, Avunculo propenſiſſimo ſemperque colendo.

Reverendo ac Doctiſſimo VIRO,

DOMINO

DANIELI RUDERBERG,

Eccleſiæ Milswikenſis ADJUNCTO vigilantiſſimo, propinquo amiciſſimo, fautori certiſſimo.

Pagellas has perpetuæ felicitatis voto ſubmiſſe conſecrat

Plurimum Reverend. Spectatiſſ. ac Doctiſſ.

Nominum VESTRORUM

Cultor humillimus
DANIEL RUDBERG.

PRÆFATIO.

IN patria noſtra detecta nuper fuit herba quædam, indole tam mirabili, ut dubitare fas ſit, an huic ſimile exemplum natura unquam protulerit. Rem igitur, orbi erudito, atque iis præſertim, qui vegetabilis regni deliciis capiuntur, non utilem minus, quam jucundam, facturos nos judicavimus, ſi quæ de illa jam explorata habemus, quamvis ob inventi novitatem multa addi poſſunt, ſine mora publicæ luci committeremus, eoque ipſo tum perpetuam admirandi hujus, nec cuiquam Botanicorum adhuc obſervati, phœnomeni memoriam conſervaremus, tum efficeremus etjam, ut collatis ſtudiis pluribusque poſthac inſtituendis obſervationibus, harum rerum periti rariſſimæ hujus plantæ naturam accurate indagare atque adeo uberiorem ejus cognitionem acquirere conarentur.

tur. Neque vero dubitandum eſt, ſi prodigium ejusmodi, doctorum curis digniſſimum, tantaque, quanta nunquam antea viſa fuit, herbæ metamorphoſis alibi terrarum ſpectatori curioſo & intelligenti oblata fuiſſet, quin mirabilem adeo naturæ velut errantis, atque a conſuetis alioqui legibus ſuis heic quodammodo diſcedentis, luſum orbis eruditi fama atque Ephemerides literariæ & relationes curioſæ omnes, non ſine inventi oſtentatione, certatim mox vulgaſſent, idque tanto majori cum fructu, quanto certior ſpes eſt, ex accuratius conſiderata ejus indole, ignotas antea maximi momenti veritates, vegetationi potiſſimum explicandæ, atque adeo Theoriæ Botanices amplificandæ inſervientes, eluceſcere aliquando poſſe. Proinde, noſtri etiam officii duximus, obſervationes quasdam cogitationesque hac de re noſtras, ad finem tantopere optandum nonnihil collaturas, brevi hac diſſertatione publicas facere. Herbam vero, quæ materiam ipſi datura eſt, PELORIAM nominamus, ab hiſtoria ejus laboris noſtri auſpicium facturi.

DESCRIPTIO.

PELORIA eſt plantæ ſpecies, cujus RADIX filiformis, repens, alba, perennis, pennæ columbinæ craſſitie.

CAULIS ſimplex, erectus, pedalis, rarius Ramo uno alterove inſtructus, teres, viridis, annuus, craſſitie pennæ columbinæ.

FOLIA numeroſa, ſparſa, linearia, acuta, plana, lævia, viridia, magnitudine foliorum abietis noſtratis, uncialia, erecto-patula, ſubſeſſilia; ex horum alis ſuperioribus Ramulorum rudimenta foliolis plurimis.

SPICA terminatrix, floribus novem vel duodecim, ad ſummum octodecim, ſubſeſſilibus, erectiuſculis.

CALYX perianthium eſt in quinque partes ad baſin diviſum, breve, æquale, viride, glabrum, perſiſtens.

COROLLA conſtans *Tubo* infundibuli formi, longo, cylindrico, inferne magis attenuato, in medio vero parum ventricoſo, recto, flavo, verſus baſin pallidiore, interne vero veſtito villo fulvo, & apice terminato *Limbo* patente, quinquifido, obtuſo, æquali, magis ſaturate flavo quam tubus, ipſo tubo longe breviore, inſuper ipſi tubo in orbem adnata ſunt quinque petala ſeu *Nectaria* æqualia, ſubulata, patentia, ſeſſilia, intus cava, itidem flava, longitudine fere tubi.

STAMINA *filamentis* quinque, ex ipſo receptaculo fructificationis enatis (nec ut in plerisque monopetalis floribus petalo adnatis), viridibus, tubo dimidio

brevioribus, æqualibus, *Antheris* flavis, ovatis, incumbentibus.

PISTILLUM *germine* viridi, ſupra receptaculum fructificationis collocato; *Stylo* longitudine ſtaminum, filiformi, ſubviridi; *Stigmate* craſſiuſculo.

PERICARPIUM *Capſula* ovata, bilocularis, calyce paulo major, bifariam dehiſcens.

SEMINA numeroſa, angulata.

CHARACTER.

CHARACTER genericus ex ipſa deſcriptione facile colligitur.

CALYX *Perianthium* monophyllum, quinquepartitum, æquale, breviſſimum, perſiſtens.

COROLLA monopetala, infundibuliformis, ad baſin nectariis quinque inſtructa.

Tubus ſubcylindraceus, parum ventricoſus, longus, rectus.

Limbus patens, quinquepartitus, obtuſus, æqualis.

Nectaria quinque, ſubulata, colorata, corniculata, plana, patentia, in orbem tubo ſupra baſin adnata.

STAMINA *Filamenta* quinque, capillaria, æqualia, tubo corollæ dimidio breviora, receptaculo inſerta.

Antheræ ſubrotundæ, incumbentes.

PISTILLUM *Germen* ovatum.

Stylus filiformis, longitudine ſtaminum.

Stigma craſſiuſculum, obtuſum.

PERICARPIUM *Capſula* ovata, bilocularis, bivalvis, receptaculis convexis, diſſepimento adnatis.

SEMINA plurima, angulata.

OBS. Ex dato charactere generico patet, ad nullum, hactenus cognitum, genus referri Peloriam noſtram poſſe. In primis quum *Nectaria*, inſtar quinque corni-

corniculorum æqualium tubo innata, adeo propria ipſi ſint, ut ex hac unica nota evidenter perſpiciatur, diſtinctum ab aliis omnibus, quæ adhuc innotuere, generibus, characterem ejus genericum eſſe.

LOCUS.

Locus, ubi herba hæc provenit, eo magis eſt notandus, quum unicus ſit, ubi illa obſervata unquam fuerit, & unde in hortos transferri poſſit, quumque natalis hujus ſoli neglectus & ignoratio facile eam curioſorum oculis ſubtrahere queat. Locus autem hic inſula quædam maritima eſt, ſeptem circiter milliaria Upſalia diſtans, NORRA GÅSSKIÆRET appellata, in regno *Sveciæ*, Provincia *Roſlagia*, Parœcia *Riala* & Sacello *Nordliuſterö*, ſita. Heic non infrequens creſcit, nec unicum, ſed plura ejus individua naſcuntur, iis præſertim terræ partibus, in quas mare quondam arenam & glaream ejecit, ubi præcipuus herbæ hujus conſpicitur proventus.

HISTORIA.

Anno 1742. Studioſus quidam, nomine M. ZIÖBERG, Roſlagus, annis aliquot ad Upſalienſem Academiam tum in aliis ſcientiis, tum etiam in Botanica, bene collocatis, ad natale ſolum profectus, quæque rariores ibi inveniri poſſent, herbas quæſiturus, hanc primam detexit, eamque, ut antea ſibi non viſam, herbario ſuo inſeruit, qualis tamen ejus eſſet natura ac indoles, quantoque in pretio inventio ejus habenda eſſet, ipſe ignarus.

Eodem anno, ſtudioſi hujus D. Ziöbergii collectionem herbarum viſurus, ad eum acceſſit, *Sacro Sanctæ Theologiæ Doctor ac Profeſſor Primarius*, *Dominus OLAUS CELSIUS*, qui ut in ſcientia Botanica egregie verſatus eſt, atque colligendis herbis, in Uplandia creſcentibus, majorem alio ullo operam impendit, ita heic inſoliti quid ſtatim animadvertit, etjamſi facies pri-

ma ad ſimilitudinem notæ cujusdam accedere videbatur, exiſtimans proinde, hanc minimum ſpeciei cujusdam cognitæ varietatem eſſe. Quominus autem in ea exploranda cognoſcendaque longius progrederetur; tum prohibuit herbæ conditio, utpote quæ non niſi ſicca & chartæ adglutinata conſpiciebatur.

Non multo poſt accidit, ut D:nus Doctor Celſius herbam hanc Celeb. D:no PRÆSIDI oſtenderet, qui primo adſpectu agnoſcere eam viſus eſt, deinde vero ob flores plane mirabiles ſubdubitavit, adfirmans demum Linariam eſſe, eique ſimul ad faceſcendum Botanicis negotium, alienos flores data opera adglutinatos fuiſſe, ſuſpicatus. Corollam itaque acu aperiens, ſtructuram obſervavit Botanicis antea non viſam, eamque ob cauſam incredibili herbam hanc vivam videndi deſiderio inflammatus eſt. Eandem vero, quod inſolita plane floris ſtructura occurreret, non Europæ indigenam, ſed potius a Capite bonæ ſpei vel Japonia, Peruvia, aliave remotiſſima orbis plaga advenam, crediſſet, niſi ex Roſlagia a dicto ſtudioſo allatam fuiſſe, D. D. Celſius fidem ipſi feciſſet.

Sine mora dein D. Præſes Ziöbergium adiit, quem cum intellexiſſet, locum, unde deſumta herba fuiſſet, memoria adhuc tenere, magnopere ipſi auctor fuit, ut eo ſtatim profectus, eandem cum caule & radice decerptam ad ſe adferret, quo facto, in horto Academico Upſalienſi plantata eſt, ubi tamen ob radicis brevitatem contabuit.

Anno 1743. occaſio eam perfectam accipiendi data fuiſſet, niſi boves fugientium Alandorum, in hac inſula paſti, huic pariter & aliis ibi creſcentibus plantis labem intuliſſent.

Anno 1744. ſeu æſtate proxime præterlapſa, idem ab aliorum pecoribus acceleratum fuit incommodum.

LINA-

LINARIA.

LINARIA eſt planta Botanicis maxime vulgaris ad genus ANTIRRHINI relata, cujus ſynonyma ſunt

ANTIRRHINUM foliis lanceolato-linearibus confertis, caule erecto, ſpicis terminatricibus ſeſſilibus, floribus imbricatis. *Roy leid.* 297.

Antirrhinum foliis linearibus ſparſis. *Linn. Cliff.* 324.

Antirrhinum foliis linearibus aſcendentibus congeſtis, ramis ſpica florali denſa terminatis. *Hall. helv.* 614.

Linaria vulgaris lutea, flore majore. *Bauh. pin.* 212. *baſil.* 62. *Moriſ. hiſt.* 2. p. 499. *ſ.* 5. *t.* 12. *f.* 10. *Tournef. inſt.* 170. *paris.* 23. *Vaill. pariſ.* 117. *Zannich. venet. t.* 174. *Boerh. lugdb.* 1. p. 231.

Linearia lutea vulgaris *Bauh. hiſt.* 3. p. 456. *Raj. hiſt.* 752. *ſyn.* 3. p. 281. *Blackw. herb. t.* 115. *Ger. emac.* 550.

Linaria vulgaris *Beſl. eyſt. æſt. ord.* 1. *t.* 14. *f.* 3.

Linaria vulgaris noſtras *Park. theatr.* 458. *Rob. ic.* 2. *t.* 128.

Linaria prima *Dod. purg.* 182. *pempt.* 183.

Linaria vulgo dicta *Geſn. hort.* 265.

Linaria *Geſn. coll.* 86. *Cæſalp. ſyſt.* 350. *Riv. mon.* 82. *Chabr. ſchiagr.* 480.

Oſyris linaria *Trag. hiſt.* 357. *Dalech. hiſt.* 1332. *Lob. obſ.* 222.

Oſyris linaria ſ. urinaria *Lob. ic.* 406.

Oſyris major. *Tabern. ic.* 126.

Oſyris. *Fuchs hiſt.* 545. *Matth. dioſc.* 1209. *Camer. epit.* 930. *Ruell. ſtirp.* 640. *Till. ic.* 70.

Herba urinalis. *Dorſt. herb.* 148.

Skeiskraut *Brunsf. hiſt.* 2. p. 43.

Plantam hanc, ut Botanicis notiſſimam, deſcribere ſupervacaneum ducimus, cum omnes fere auctores antea

eam

eam] deſcripſerint delinearintque, cumque per Europam frequentiſſima creſcat, quin immo a ruſticis Sveciæ ſub nomine FLUGEBLOMSTER internoſcatur.

ORIGO.

Ortam a Linaria productamque Peloriam ſtatuendo, rem miram & incredibilem primum adfirmare haud immerito videbimur. Neque enim majori miraculo Pyrus narciſſos, Carduus ficus, Spina uvas producerent. Rem tamen ita ſe habere, Peloriam nempe a Linaria generatam eſſe, tot tantæque perſvadent rationes, ut nemo, plantam utramque adſpiciens, comparatione earum inſtituta, id negare poſſit. Etenim

1:o CRESCIT Peloria inter Linarias. Ubi Peloria inventa eſt, ibi Linaria ubique inter glaream abundat, Peloria vero minori numero occurrit.

2:o Peloria quoad faciem externam, tantam habet cum Linaria SIMILITUDINEM, ut nemo eas flore non dum pullulato diſtinguere poſſit, quanta demum cunque attentione Numerum, Figuram, Situm, Proportionem, omniaque attributa plantæ, tam qua radicem, quam qua truncum, ramos ac folia, conſideraverit.

3:o Accedit ſingularis ille ODOR, qui in Linaria communiter obſervatur, eamq; a ceteris plantis facile diſtinguit. Eundem vero Peloriæ communem eſſe, uti & ſaporem, quilibet expertus affirmabit, unde etiam in Medicina una eademque vi pollent.

4:o COLOR florum unus idemque eſt. Peloriæ enim flos æque ac Linariæ verſus baſin albidus, verſus ſummitatem autem flavus conſpicitur. Accedit hirſutum fulvumque palatum, quod in *Linaria* craſſæ cuidam linguæ haud diſſimile, inter duo corollæ ejus Labia interjectum eſt, in *Peloria* vero deſcendit infra col-

lum

lum corollæ ſupra ſtamina, ubi totum interius latus corollæ tegit, quæ fulva hirſuties vix in ulla alia planta invenitur, hiſce autem duabus propria.

5:o *Calyx*, *Pericarpium* & *Semina* plane congruunt. Quum igitur loco, radice, caule, foliis, calyce, pericarpio, ſeminibus, colore, ſapore, cum Linaria conveniat Peloria, nemo inficias iverit, quin ab illa hæc originem traxerit.

VARIETAS.

Inter plurimas quæ in regno tam vegetabili, quam animali conſpiciuntur varietates, nullum tamen Peloriæ ſimile viſum unquam fuit exemplum.

FLORES MULTIPLICATI & PLENI, in regno vegetabili tam communes ſunt ut nihil notius; in his petala multiplicantur, & extrudunt ſtamina immo ipſa ſæpe piſtilla; nulla vero producunt ſemina niſi piſtillum remanſerit & a floribus quibusdam ſimplicibus fœcundatum fuerit. PLENITUDO peragitur vel ſolo NUMERO petalorum aucto, ut in *Hepatica*, *Anemone*, *Diantho*, vel MAGNITUDINE corollæ aucta, ut in quibusdam *monopetalis;* vel RADIO multiplicato EXCLUDENTE DISCUM, ut in *Helianthe* & *Tagete;* vel DISCO EXCLUDENTE RADIUM, corollis magnitudine auctis, ut in *Tagete*, *Matricaria*, *Bellide*, vel numero petalorum aucto, EXCLUSIS NECTARIIS, ut in *Aquilegia ſtellata;* vel NECTARIIS NUMERO AUCTIS, ut itidem in *Aquilegia*; vel NECTARIIS, MAGNITUDINE tantum auctis, ut in *Helleboro aconiti folio, flore globoſo croceo. Amanni ruthen 76.* vel CALYCE COLORATO & aucto, ut in *Primula*; vel INVOLUCRO MULTIPLICATO, ut in *Corno herbacea;* vel petalis quinis in unum COALESCENTIBUS, ut in *Saponaria concava anglica C. B.*

PROLIFERI flores evadunt tales vel e CENTRO FLORIS orto pedunculo, *uti Geo*, *Roſa*, *Ranunculo*; vel e LATERIBUS PROLIFERI, ubi pedunculi floſculos ſuſtinentes e calyce exſurgunt, ut in *Calendula*, *Bellde*, &c.

In aliis videre licet plures concreſcere caules, ut planta fiat FASCIATA, ut in *Aſparago*, *Ranunculo*, *Heſperide*.

In aliis FOLIA variant vel SUPERFICIE aucta, ut in plantis CRISPIS dictis e. g. *Lactuca*, *Cichoreo*, *Naſturtio*, *Braſſica*; vel NUMERO foliorum aucto, ut in *Lyſimachia*, *Salicaria*, *Anagallide* &c. foliis quaternis, quinis.

COLOR tam ſæpe variat, ut nil frequentius idem, & in FOLIIS obſervatur, vel MACULA FOLIORUM ALBA, ut in *Cyclamine*, *Amarantho*, *Acetoſa*, *Ranunculo*, *Trifolio*, *Empetro*; vel MACULA FOLIORUM NIGRA, ut in *Perſicaria*, *Aro*, *Ranunculo*, *Hieracio*, *Orchidibus*, *Cypripedio*, *Satyrio*; vel MACULA FOLIORUM RUBRA, ut in *Amarantho*, *Ranunculo*, *Urtica*, *Menyanthe*; vel PUNCTIS FOLIORUM NIGRIS, ut in *Plantagine*, *Anagallide*; vel LINEIS LONGITUDINALIBUS variegatis, ut in *Arundine*, *Gramine*. Ab his autem aliisque omnibus, quæ adhuc innotuere varietatibus, diverſa plane *Peloriæ* indoles deprehenditur.

DIVERSITAS.

PELORIA ac LINARIA juxta ſe invicem poſitis, facillime differentia earum cognoſcitur.

1:o LINARIÆ corolla ad baſin habet *nectarium* corniculatum, ſubulatum, acutum, perpendiculariter deorſum flexum, teres, ad alterum latus calycis poſitum.

PELORIÆ autem, hoc loco, quinque ſunt *nectaria* ſubulata, eaque plana, æqualia, in orbem poſita,

forma

forma petalorum, ut niſi transverſe abſcindantur, facile quis ad credendum induci poſſit, hæc plana potius petala, quam nectaria concava eſſe.

2:o LINARIÆ corolla floris germine a latere *perforatur*, ut, corolla delapſa, foramen in medio lateris ejus videri queat.

PELORIÆ vero corolla *inſeritur* baſi ſeu infimæ parti, ubi corolla in tubum evadit, antequam ſua quinque exſerat nectaria.

3:o LINARIÆ corolla extenditur in *collum* ſubrotundum, ſuperne utrinque compreſſum, ſubtus vero planiuſculum & ſubconcavum.

PELORIÆ *collum* corollæ ſubcylindraceum eſt & parum ventricoſum, undique æquales, nec ullibi compreſſum.

4:o LINARIÆ *Limbus* corollæ efformatur in eandem ſpeciem qua draconis caput vulgo concipitur, unde flos Tournefortio *perſonatus* audit; Inſtruitur nempe labiis duobus, quorum ſuperius bifidum, lateribus reflexum; inferius vero trifidum, obtuſum. Palatum convexum claudens rictum inter labia prominens, e labio inferiori productum gutture ſubtus concavo. *Vid. Gener. plantar. 514. 589.*

PELORIA *limbum* habet quinquifidum, planum, obtuſum, æqualem, ſine minimo labii aut irregularitatis ſigno; ita ut heic flos ſumme irregularis partu prodigioſo in regularem transmutatus ſit, quæ proprietas ſane eſt inaudita.

5:o LINARIA quatvor habet in flore *ſtamina*, ſuperiori corollæ lateri ſubjecta, eique adhærentia, & in eodem plano, quo ſtylus, ſita.

PELORIÆ *ſtamina* piſtillum circumdant, nulloque modo corollæ affixa, licet Pontedera aliique plures Botanici eſſentiam corollæ monopetalæ in filamentis ſtaminum, corollæ adnatis, collocent.

6:o LI-

6:o LINARIÆ quatvor *ſtamina* ſunt, quorum extrema duo longiora, duo autem intermedia breviora, cum antheris ad ſe invicem inclinatis.

PELORIÆ *ſtamina* ſemper ſunt quinque, æqualis longitudinis, cum antheris ac filamentis a ſe invicem disjunctis.

7:o LINARIÆ *ſtamina* eadem gaudent longitudine qua ipſa corolla, ita ut antheris ſuis ipſum corollæ limbum aut faucem attingant.

PELORIÆ *ſtamina* ne dimidiam quidem tubi longitudinem æquant, pari tamen antherarum vigore ſuam reddunt farinam genitalem, ita ut monſtroſitate hac fœcundatio fructus minime impediatur.

CLASSES.

Poſtulat magna illa, quam deſcripſimus, floris metamorphoſis, ut non ſolum ad genus a Linaria vel Antirrhino diſtinctum, ſed claſſem quoque diverſam PELORIA revocetur.

LINARIA.	PELORIA.
RAIJ vaſculifera monopetala; Flore rictum exprimente	RAIJ vaſculifera monopetala; Flore regulari integro.
RIVINI irregularis monopetala; pericarpio bicapſulari.	RIVINI Regularis monopetala; pericarpio bicapſulari.
TOURNEFORTII monopetala anomala; Flore perſonato.	TOURNEFORTII infundibuliformis; piſtillo infructum abeunte
MAGNOLII calyce externo externoque monopet. Flore irregulari.	MAGNOLII calyce externo internoq; monopetalo Fructu ſicco.
LINNÆI Didynamia; Angioſperma.	LINNÆI Pentandria. Monogynia.

ROYENI Ringens. Angioſperma.	ROYENI Oliganthera, Staminibus quinque.
HALLERI ſtamin. 4 irreg. Fructu bilocul.	HALLERI Iſoſtemonis Fructu infra florem.
LUDVIGII monopetala irregularis Tetranthera.	LUDVIGII monopetala regularis. Pentanthera.

GENUS.

Peloria hæc, quantum ex factis adhuc obſervationibus colligere licet, proprio ſemine ſe multiplicare videtur, nec in Linariam, ex qua orta eſt, redire, quum in ſolo natali, multis in locis ſponte ſua creverit, & perfecta florum ejus, quotquot huc usque viſi ſunt, obſervata fuerit ſimilitudo, qui nullo modo ſuſpicionem præbuerunt fore, ut ad Linariæ flores redituri ſint, ſed figuram ſemel acceptam æque conſtanter ac accurate retinuerunt ac alius quisquam naturalis flos. Tempus quidem & inſtituenda poſt hac experimenta, ipſam rei veritatem certius docebunt; unde, ſi indubitato conſtiterit, quod veri jam eſt ſimillimum, eam ſemper proprio ſemine propagari, futurum eſt, ut tandem vulgatiſſima evadat atq; ut ſtructura ejus nullo modo ſub uno eodemque cum Linaria charactere comprehendi poſſit, proprium ſuum nanciſci debeat characterem, & ita novum genus conſtituere; etiamſi ſtatura, odore, ſapore & natura ſua, floribus exceptis, cum linaria plane conſentiat: Idque, niſi in uno genere duos diverſos asſignare velimus characteres, quod regulæ adverſatur in Botanica fundamentali, quæ univerſim decernit, herbas in fructificatione differentes in genere quoque differre debere. *Vid. fundam. Botanis. N:o 166. 171. 181.*

NO-

NOMEN.

Quum unicuique plantarum generi diſtinctum a ceteris nomen tribui debeat, ne deſtitutam piſtillo campanam referat, hanc nos herbam PELORIAM nuncupavimus, nomine, ut putamus, haud incongruo, utpote cujus origo a græcorum πέλωϱ arceſſenda eſt, quod derivatur a πέλω, *verto*, & *monſtrum* ſignificat, quippe in quo verſus videtur communis naturæ ordo. Unde Apollonio Rhodio partus monſtroſus dicitur πέλωϱ τέκος. Nihil autem monſtroſius eſſe poteſt, quam quod in noſtra evenit, nempe ut plantæ, quæ flores antea regulares produxit, degener proles regulares proferat, neque ſolum a genere matris, ſed claſſe in tota plane abeat, adeoque exemplo, quod in Botanica ſine pari eſt, efficiat, ut nemo eam ob florum diverſitatem agnoſcere amplius queat.

Hoc certe non minus prodigium eſt, quam ſi vitulum, capite lupino præditum, vacca pareret. Recte *Plutarchus* 2: 472. a vite inquit Ficus, aut olea non requirimus: & ex calamo Ficus non provenit. *Anth.* 50.

CONCLUSIO.

Ea fuit recentis ſeculi noſtri felicitas, ut phœnomena nonnulla priori ævo non incognita ſolum, ſed & incredibilia, detexerit. Quod APHIDUM proneptes ab aviæ conceptione generarint, res eſt, in qua naturæ leges, mutatæ videntur. Id tamen inſtitutæ a *Reaumurio*, obſervationes confirmant, quamvis adhuc plures requirantur, priusquam res tam paradoxa extra omnem dubitationis aleam poſita cenſeri queat.

Trembleyi POLYPO in minutisſimas partes diſſecto, ex unaquaque earum polypus æque perfectus enaſcitur, ac ante diviſionem ipſe fuerat. Id quod receptis antea principiis omnibus mechanico-phyſiologicis repugnat.

COROL-

CORALLIA quid loquamur? quæ Lapides primum, in Herbas deinde tranſierunt, Zoophytorum denique integumenta & Animalis regni proventus facta ſunt, obſervante Clariſſimo *Domino B. Juſſiæo.* Tria hæc maximi ſane momenti inventa ſunt, omnemque præterlapſorum ſeculorum fidem ſuperantia.

Perſvadere nobis veteres voluerunt, Secale in Hordeum, Hordeum in Avenam, hanc demum in Bromum transmutari *), quam tamen ſententiam, ut fructificationis naturæ contrariam, recentiores exploſerunt, omnia, quæ generantur, parentibus ſimilia fieri, nec imbellem feroces aquilas columbam progignere poſſe exiſtimantes. Nos antiquorum de Secale, Hordeo & Avena opinionem in medio relinquimus, id tantum affirmantes, mutationibus illis multo adhuc majorem eſſe metamorphoſin, quam mutata in Peloriam Linaria ſubierit.

Quænam mutatæ in Peloriam Linariæ cauſa ſit, nos adhuc fugit. Tale quid dum in regno animali contingit, præternaturali duarum ſpecierum veneri tribuendum eſt, unde intermedium quoddam, ex utraque mixtum, naſcitur, cujus exempla in Mulis paucisque aliis animalibus conſpiciuntur. *Hybrida* vero hæcce non propagantur, natura prohibente, ne plures, quam initio rerum fuere quadrupedum ſpecies exiſtant. In regno

---

*) *Spicam Frumenti hinc Secalinam, inde Hordeaceam deſcribit WORMIUS* in muſeo 150.
Spicam Tritici, circa cujus mediam partem aliquot grana Avenacea, undique perfecta, enata fuere commemorat GERARDUS in hiſtoria pl. 65.
Ex hiſce plantarum Transmutationem, ſed tantum inter ſpecies cognatas & congeneres, dari concludit RAJUS in Cat, ext. 8.

gno vegetabili plantarum, quoad odorem, ſaporem, coloremque varietates haud raro deprehenduntur. Docuit ea, experientia in *Tulipis*, quarum flores fœcundati fuere a floribus alius coloris, & ſemina ex his generata flores produxerunt verſicolores. *Braſſica* pariter eaque albiſſima, ſemina ſæpe generat Braſſicæ cæruleæ vulgatiſſimæ, quod accidit, ſi hæc in vicinia illius ea floreſcente creverit.

Diverſas autem in regno vegetabili ſpecies mixtas fuiſſe, res eſt, cujus pauca, vel nulla potius, veſtigia antecedentium temporum experientia invenit. Neque tamen percipere poſſumus, aliter, quam fœcundatione ejusmodi, proveniſſe Peloriam. Hanc quippe mutationem ſi loca, clima, aut nutrimenta effeciſſent, in eodem caule flores conſpiceremus alios magis, alios minus cum linariæ ſtructura convenientes; quod ſecus accidit. Florum quippe in omnibus Peloriæ individuis tam exacta ſimilitudo inventa fuit, ut major florum Linariæ ipſius non apparuerit. A quo autem flore alio imprægnata Linaria Peloriam produxerit, latere nos fatemur, qua de re, is demum pronunciaverit, qui plantas eodem loco & tempore, quo Linaria, florentes, contemplatus fuerit. Notandum vero præterea quod in Linaria floris faux fere clauſa ſit, ita ut alius floris farinam ad piſtillum fœcundandum difficillime admitteret, niſi corollæ labia ab inſectis antea lacerata & exeſa eſſent.

In actis Pariſinis Anno 1719 Dominus *Marchant* plantam exhibuit, menſe Julio Anni 1715. in horto ſuo natam, ſibi pariter ac ceteris Botanicis ignotam, quæ ad finem usque Decembris integra manſit, quamque cum ad genus MERCURIALIS commode referre poſſet, *Mercurialem foliis capillaceis* appellavit. Anno in ſequente, menſe Aprili, eodem in loco ſex aliæ enatæ ſunt plantæ,

plantæ, quarum quatuor priori ſimiles viſæ, reliquæ autem duæ admodum diverſæ, ita ut novam ex iis ſpeciem conſtitueret; eamque *Mercurialem foliis in varias & inæquales lacinias quaſi dilaceratis* nuncuparet. D:us Marchant multum diſputat de modo, quo hæ productæ ſint. Ipſam vero plantam adglutinatam videns D:nus Præſes, intellexit, eam cum *Mercuriali caule brachiato, foliis glabris. Hort. Cliff.* 461, flore, odore, caule &c. eandem eſſe, niſi quod folia ejus inciſa eſſent, quæ varietas in regno vegetabili non infrequens eſt, atque a ſola natalis loci diverſitate provenire poteſt, quod in *Pimpinella* aliisque obſervatum.

Si certo ſtatui poſſet Peloriam eſſe ſpeciem hybridam ex Linaria aliaque planta oriundam, nova in regno vegetabili veritas emergeret, eaque longius heic, quam in animali progreſſa, utpote in quo partus hybridi virtute ſe propagandi carent, e. g. muli, aliaque ejusmodi animantia. Peloria vero propagari exinde videtur, quod perfecta habeat ſemina, atque in loco natali ſponte copioſeque multiplicetur. Id tantum futuris indagandum eſt experimentis, an ex peloriæ ſeminibus Linaria unquam enaſcatur? Quod ſi, ut probabile ex jam obſervatis videtur, non accidat, ſed conſtans ea maneat, prodigioſa inde ſequitur Theſis: fieri nimirum poſſe, ut novæ in regno vegetabili ſpecies proveniant; ut genera in fructificatione differentia, una eademque natura & vi gaudeant; immo, ut unum idemque genus diverſas habeat fructificationes. Quo ipſo fructificationis fundamentum, quod Botanicæ totius ſcientiæ idem eſt, convelleretur, & claſſes plantarum naturales infringerentur: ut adeo in Peloria noſtra ſtupendum naturæ fœtum omnes, artis noſtræ periti, haud immerito admiraturi ſint.

TABULA.

FIGURÆ in adjecta Tabula ſunt.

I *Peloriæ* caulis naturali ferme magnitudine, una cum racemo & floribus.

II *Flos Peloriæ* magnitudine naturali a Tergo viſus.

a calyx.
bb Nectaria.
c Tubus corollæ.
d limbus.

III Flos idem antice ſpectatus.

a calyx.
bbb Nectaria.

IV Flos idem a latere viſus.

a calyx.
bb Nectarium transverſim diſſectum, ut cavitas in conſpectum cadat.
c tubus corollæ.
d limbus.

V Flos Peloriæ longitudinaliter diſſectus, ut interna pateant, e cujus fundo floris ſtamina quinque æqualia cum ſuo piſtillo in conſpectum cadunt.

a calyx.
b Nectaria, quorum orificia verſus cavitatem hiant quinque foraminibus.
c tubus corollæ.
d limbus.

VI Flos Linariæ e figuris Tournefortii mutuatus, quem manus porrigit, ut differentia Peloriæ ab Antirrhino magis eluceſcat.

S. D. G.

)o(

PELORIA
1
2
3
4
5
6
a
b
c
d

Pereximio D:no RESPONDENTI.

TEmpus erat, quum triſtis hiems ſua condidit ora
Horrida, & adſtricto candida facta gelu.
Mox leni fertur zephyrus per inane volatu
Et ſplendent roſeis Chloridis arva genis.
Nec mora, ſollicito ſigno veſtigia vultu
Atque aures mulcens fiſtula dulce ſonat.
Occurrit nitidis gemmaſcens floribus hortus;
Hic tangit celebrem, quem prope luſtro locum.
Heic video juvenem, variis erroribus actum
Per juga, per montes, qua via nulla fuit.
Ingreditur velox, curſu feſtinat anhelo
Ingenuaque legit gramina pulcra manu:
Curis aſſiduis herboſa cacumina quærit
Pervidet atque ſagax lumine cuncta ſuo.
Plantas conquirit, quas durus ſufficit Hæmus,
Quas nemus Odryſium, quas Pataræus ager;
Scrutanti nimium, Phœbeæ lampadis inſtar,
Muſa favens, credo, monſtrat amica viam.
Incidit in florem, tot jam labentibus annis
Obſcurum claris quamlibet arte viris.
Herba eſt, ni fallor, vario diſtincta colore,
Mira ſed illa ſimul nomina digna tulit.
Ergo age, Mi RUDBERG, ſpatioſi munera campi
Collige quasque ferax porrigit Hortus opes.
Sic fructum ex herbis es percepturus Amœnum;
Isque Tibi merito gaudia multa feret.

Amica mente gratulatur
P. EDSTEDT.

Til
Herr RESPONDENTEN.

Skal på tiſtel fikon wäxa?
Törne druſwor båra fram?
Skal naturen oß til lexa
Ge/ thet man förundra kan?
Slikt exempel knapt har like
Bland the wexter jorden bär;
Nu min Wän från Floræ rike
Med en ört framkommer här.
Ja/ thes art har Han beſkriſwit/
Som förwandling undergåt/
Men ej hafwer uptäkt bliſwit/
Eller nog anteknad ſtåt,
Förrän twenne år tilbaka;
Då hon bleſ uti wårt land
Kunnig af then lärdt ranſaka
Wet/ hwad Chloris ger wid hand.
Far då fort/ min Wän/ upleta
Och wis örter för oß fler:
Derför' ock wi ſkole weta
Rätt tilbörligt tacka Er/
Wishets Drotten ſielfwer loſwar
Wärdig lön för Ert beſwär:
Blider lycka med ſin' håſwor
Eder wiſt undfägna lär'!

AND. WASTRIN.

Til den Samme.

OM någon hunnit ibland the lärdoms idkare wittre

Af ſin klokhet i bokwet högt, ſitt arbet å möda

At framgifwa the prof/ ſom ſällan kommit i liuſet;

Hedras then med rätta ju bör ſamt älſkas af allom.

Här afmålas en ört/ ſom blir Linaria kallad/

Achtning therwid gifs/ förty man nylig i thenna

Wiſat

Wiſat en art/ ſom knapt ſin likhet af ör-
te'na finner.

Billigt therför hon ock fått herba Pelo-
ria nämnas.

Aldenſtund J thetta med id uti pennone
fattat/

Samt af lofwärd alfware ſökt at wishet
å dygder

Lära/ ſkal Er, min Wän/ bli wärdiger he-
der å Parnaſs

Delad/ ſamt af Apollo ſielf Er hieße be-
prydas.

PEHR LUNDELL.